

E D I T U R A S C R I P T U M ®

Dumnezeu, AI și viitorul omenirii

De același autor,
la Editura Scriptum au mai apărut:

2084 și revoluția AI
Dumnezeu, AI și viitorul omenirii

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LENNOX, JOHN C.

Dumnezeu, AI și viitorul omenirii / John C. Lennox. - Oradea : Scriptum, 2026

ISBN 978-606-031-563-6

Aprecieri pentru această carte

„John Lennox împletește cu măiestrie dimensiunea academică și cea practică, rezultatul fiind un comentariu atât profund informativ, cât și profund devoțional. Cititorul are parte de un studiu captivant al cărții Apocalipsa, conceput pentru a-l conduce spre închinarea adusă Dumnezeului Triunic, Creator și Răscumpărător, și pentru a mări dorința pentru revenirea Fiului, care Își va întemeia Împărăția în dreptate.”

—R. BRUCE COMPTON, Profesor de Limbi și Literatură Biblică,
Seminarul Teologic Baptist din Detroit

„Istoricii seculari au descris cartea Apocalipsa drept cel mai mare manifest anti-imperialist scris vreodată. Dar creștinii au văzut și alte lucruri. John Lennox este bilingv. Ca matematician, el înțelege limbajul lui Dumnezeu așa cum este exprimat în matematica și fizica universului. Ca teolog biblic, el explică limbajul lui Dumnezeu, plasând Apocalipsa în contextul întregii Scripturi. Aceasta este o contribuție magnifică pe ambele planuri.”

—TIM COSTELLO, Director al Ethical Voice
și Director Executiv al Micah Australia

„O expunere fascinantă, capitol cu capitol, a escatologiei futuriste din cartea Apocalipsa. Include o analiză judicioasă a posibilității ca Apocalipsa să descrie o utilizare a inteligenței artificiale în vremurile din urmă, într-o formă care dezumanizează și domină oamenii în acea perioadă viitoare. Expertiza lui Lennox ca om de știință creștin, cu o înțelegere solidă a Scripturii, îl recomandă pe autor să fie ghidul perfect pentru astfel de subiecte. Recomand cu căldură!”

—BUIST M. FANNING, Profesor Senior Emerit de Studii
ale Noului Testament, Seminarul Teologic din Dallas, SUA

„Această carte oferă o reflecție contemporană asupra imagisticii și simbolismului din cartea Apocalipsa, concentrându-se cu înțelepciune pe „ce” reprezintă acestea, mai degrabă decât pe „cine”. John ne amintește cu pasiune și fără compromis de groaza judecății ce va veni și de adevăratul Homo Deus, singurul în care găsim speranța noastră pentru viitor – un adevăr care va rezona cu cititorii de toate perspectivele escatologice. Pe tot parcursul cărții suntem provocați și încurajați să-L slujim cu credințioșie pe Cristos ca ambasadori ai Evangheliei și ai speranței pe care aceasta o aduce lumii noastre care se zbate în confuzie morală, sfâșiată între tehnioptimismul cu care este înconjurată inteligența artificială, cu perspectivele de transcendență pe care aceasta pare să le ofere, și potențiala ei amenințare existențială.”

—JEREMY PECKHAM, autorul volumului *Masters or Slaves?*
AI and the Future of Humanity

„John Lennox se dovedește, încă o dată, a fi un ghid strălucit, înzestrat cu înțelepciune, pricepere și sinceră preocupare, scriind într-un mod care îi călăuzește pe cititori să gândească împreună cu el asupra lucrurilor cu adevărat importante. Într-o lume plină de noi abordări despre viitor și despre inteligența artificială, profesorul Lennox demonstrează că a-ți face timp să privești înapoi spre Biblie – să citești împreună cu Biblia – nu ne ancorează într-un trecut apus, ci ne propulsează înainte, spre un viitor deja văzut și asigurat de Isus Cristos.”

—JACOB SHATZER, prorector, Union University,
Jackson, Tennessee, și Director Executiv, BibleMesh

„Panoramică, plină de pasiune și profund personală, noua carte a lui John Lennox ne pune la dispoziție o interpretare detaliată și convingătoare a cărții Apocalipsa pe fondul evenimentelor contemporane.”

—JOHN WYATT, co-editor al cărții *The Robot Will See You*

„Încă de la început trebuie știi că această carte a lui Lennox nu oferă confort ieftin. Ea provoacă. Neliniștește. Demontează iluzii. Dar, în același timp, deschide o fereastră spre speranță. Nu spre optimism tehnologic și nici spre escapism religios, ci spre o speranță ancorată în ideea că istoria nu aparține, în ultimă instanță, nici imperiilor, nici algoritmilor, nici mașinilor inteligente, ci lui Cristos. Și poate că tocmai aceasta este cea mai importantă contribuție a lui John Lennox: într-o lume care vorbește obsesiv despre viitorul inteligenței artificiale, el ne obligă să ne întrebăm din nou care este viitorul sufletului uman.”

—GHIȚĂ MOCAN, pastor, teolog, autor și profesor

Dumnezeu,

```

      0011010
      011100111
      000000010
      10100101111
      110000101100
      1010111011101
      0110000 011010
      011000 110001
      1010011 1101101
      001101 101110
      110110 1101100
      1100010 1100000
      010110011111110010111
      00101110100000100000111
      00101111000011100000111
      0101000110001001100110010
      1011100 1000010
      1011100 0100100
      0100000 0011101
      01100011 0011011
      0110111 011010 110000

```

și viitorul omenirii

Apocalipsa în era inteligenței artificiale

JOHN C. LENNOX

Editura Scriptum®
Oradea

Originally published in U.S.A. under the title
God, AI and the end of History
by Thomas Nelson, a registered trademark of
HarperCollins Christian Publishing, Inc., Nashville, TN
© 2025 by John C. Lennox

This edition published by arrangement with
HarperCollins Christian Publishing, Inc.

Ediția în limba română, publicată cu permisiune, sub titlul
Dumnezeu, AI și viitorul omenirii
de John C. Lennox

© 2026 Editura Scriptum®
str. Simion Bărnuțiu nr. 2, 410204 Oradea – Bihor
Tel./Fax/Robot: 0259-457.428
E-mail: scriptum@scriptum.ro
Pagina web: WWW.SCRIPTUM.RO

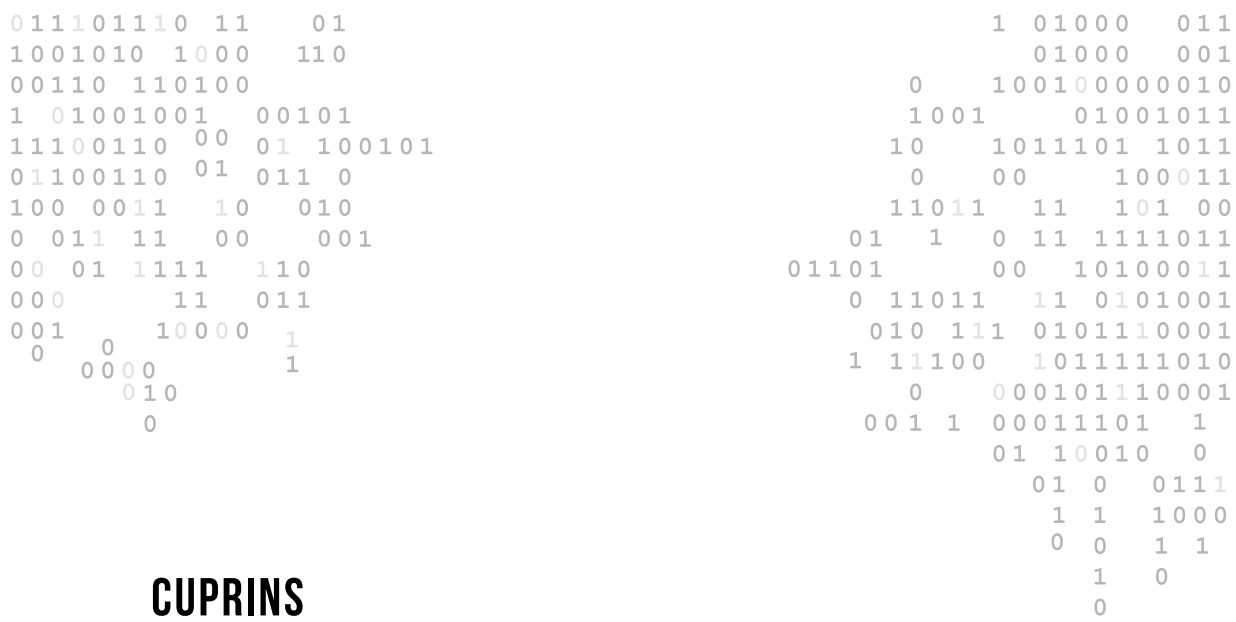
Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română.

Cu excepția situațiilor când se specifică altfel, citatele biblice sunt preluate din traducerea VDC – traducerea Dumitru Cornilescu revizuită. Citatele biblice notate NTR provin din Noua traducere a Bibliei în limba română.

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Scriptum, Oradea.*

ISBN (tipărit) 978-606-031-563-6
ISBN (e-book) 978-606-031-575-9

Tiparul executat în U.E.

CUPRINS

Cuvânt-înainte la ediția din limba română..... 11
Prefață..... 15
Introducere 34

PARTEA 1

APOCALIPSA 1:1 – 3:22

1. Concepte cheie 92
2. Simbol, metaforă, cod 106
3. Scrisorile către cele șapte biserici din Asia..... 122
4. Scrisoarea către biserica din Efes 129
5. Scrisoarea către biserica din Smirna 141
6. Scrisoarea către biserica din Pergam 146
7. Scrisoarea către biserica din Tiatira 153
8. Scrisoarea către biserica din Sardes..... 167
9. Scrisoarea către biserica din Filadelfia 171
10. Scrisoarea către biserica din Laodiceea 176
11. Scrisorile adresate bisericilor – o dimensiune istorică? 182

PARTEA 2

APOCALIPSA 4:1 – 7:17

12. Tronul lui Dumnezeu	193
13. Sulul, sigiliile, Leul și Mielul	223
14. Deschiderea sigiliilor	237
15. Pecetluirea celor 144.000 din Israel și mulțimea fără număr din fața tronului	253

PARTEA 3

APOCALIPSA 8:1 – 11:18

16. Deschiderea celui de-al șaptelea sigiliu	267
17. Sună trâmbițele	276
18. Un înger puternic coboară din Cer pe Pământ; Ierusalimul călcat în picioare; cei doi martori	295

PARTEA 4

APOCALIPSA 11:19 – 15:4

19. Război în Cer	318
20. Fiara din mare – Anticristul?	329
21. Fiara de pe Pământ – profetul fals	347
22. Mielul și cei 144.000 pe Muntele Sion	366

PARTEA 5

APOCALIPSA 15:5 – 19:10

23. Natura gloriei lui Dumnezeu și a mâniei Sale	391
24. Vasele mâniei lui Dumnezeu	395
25. Cine este Babilon și de ce trebuie să fie judecată?	405
26. Fiara dezlănțuită	418
27. Cele zece coarne: un guvern mondial?	422
28. Babilon: judecată, dar jelită	435
29. Apogeul: lauda pentru judecățile lui Dumnezeu	448

PARTEA 6

APOCALIPSA 19:11 – 22:21

30. Întoarcerea Cuvântului lui Dumnezeu	459
31. Domnia de o mie de ani a lui Cristos	469
32. Ultima rebeliune	494
33. O creație nouă	505
Epilog.....	539
Anexa 1 – Împărăția	545
Anexa 2 – Răpirea	557
Note de final.....	564
Index tematic.....	586
<i>Despre autor</i>	603

ILUSTRAȚII

HARTA

Cele șapte biserici ale provinciei romane Asia la sfârșitul secolului I d.Cr. ... 67

TABELE

1. Cartea Apocalipsa – teme generale..... 86
2. Structura cărții Apocalipsa 87
3. Ecouri ale Scripturilor Vechiului Testament în scrisorile
cătrefele șapte biserici din Asia..... 184
4. Mesia în iudaismul ortodox și reformat 486

PERMISIUNI ACORDATE:

Pasaje din următoarele lucrări au fost retipărite cu permisiune:

C.S. Lewis, Creștinism pur și simplu, București, Humanitas

C.S. Lewis, Rehabilitations and Other Essays, © 1939 C.S. Lewis Pte. Ltd.

C.S. Lewis, A Mind Awake, © 1968 C.S. Lewis Pte. Ltd.

C.S. Lewis, The Weight of Glory, © 1949 C.S. Lewis Pte. Ltd.

C.S. Lewis, Scrisorile unui diavol bătrân...

C.S. Lewis, That Hideous Strength, © 1945 C.S. Lewis Pte. Ltd.

CUVÂNT-ÎNAINTE LA EDIȚIA DIN LIMBA ROMÂNĂ

Ată o carte care nu se parcurge comod, ci mai degrabă tensionat. Nu pentru că ar fi obscură, ci pentru că pune degetul pe una dintre cele mai sensibile răni ale prezentului: frica omului că tehnologia pe care a creat-o ar putea deveni, într-un anumit sens, noul său destin. John Lennox nu scrie ca un panicard religios și nici ca un tehnofob nostalgic care visează întoarcerea la o lume pre-digitală. El scrie ca matematician, filosof al științei și creștin convins, aflat la intersecția dintre două lumi aflate adesea în opoziție: lumea credinței și cea a inteligenței artificiale.

Pentru publicul evanghelic din România, această carte va reprezenta, probabil, mai mult decât o simplă lectură despre Apocalipsa. Ea poate deveni o oglindă. O oglindă în care ne vedem propriile anxietăți, fascinații și neclarități cu privire la viitor. De fapt, una dintre marile merite ale lui Lennox este că refuză atât triumfalismul tehnologic al culturii contemporane, cât și reflexul conspiraționist care a contaminat uneori lectura eshatologică evanghelică. Într-o epocă în care unii predică „mântuirea prin algoritm”, iar alții văd Anticristul în fiecare cip electronic sau platformă digitală, Lennox încearcă să păstreze luciditatea unei minți formate atât de laborator, cât și de Scriptură.

Cititorul român trebuie avertizat încă de la început: această carte nu este una simplă. Nu este o prezentare devoțională despre vremurile din urmă și nici un manual popular de profeție biblică. Deși autorul scrie accesibil și adesea pastoral, fundalul intelectual este consistent. Lennox poartă dialog cu filosofia modernă,

cu transumanismul, cu cultura digitală, cu literatura distopică, cu istoria ideilor și cu marile teme ale Apocalipsei lui Ioan. Ai impresia, pe bună dreptate, că traversezi simultan două peisaje: unul biblic și unul tehnologic. Uneori Babilonul se intersectează cu fiarele, dar și cu liturghia cerească; iar alții cu algoritmi, supraveghere digitală, inteligență artificială și capitalism „de supraveghere”. Dar, să recunoaștem, tocmai această alternanță conferă cărții o atracție aparte.

Lennox nu citește Apocalipsa ca pe o simplă hartă a viitorului. El insistă că această carte este, înainte de toate, o revelație a lui Isus Cristos și o chemare la închinare. Observația aceasta este esențială. În multe cercuri evanghelice, Apocalipsa a devenit aproape exclusiv terenul speculațiilor: coduri, cronologii, identificări geopolitice, teorii despre semnul fiarei și scenariii fataliste. În consecință, autorul încearcă să recupereze dimensiunea doxologică a cărții. El amintește că Apocalipsa este plină de cântări, tronuri, liturghii cosmice, preamăriri ale Mielului și speranța unei creații noi. În acest sens, perspectiva lui este mai aproape de tradițiile creștine clasice decât de senzaționalismul eshatologic modern.

Totuși, ar fi greșit să credem că autorul minimalizează implicațiile tehnologice actuale. Dimpotrivă. Unele dintre cele mai tulburătoare pagini ale cărții descriu posibilitatea apariției unei lumi dominate de control digital, manipulare informațională și dependență tehnologică. Cititorul român va descoperi aici ecouri puternice din Orwell și Huxley, dar și reflecții asupra culturii smartphone-ului, asupra pierderii atenției, asupra fragilității adevărului într-o lume a deepfake-urilor și asupra tentației omului de a construi o mântuire artificială fără Dumnezeu.

Aici cartea devine incomod de actuală. Pentru că întrebarea fundamentală nu este dacă inteligența artificială va deveni mai performantă, ci ce fel de oameni devenim noi în relație cu ea. Lennox observă că problema omenirii nu este doar una tehnologică, ci una spirituală și morală. Putem construi mașini tot mai inteligente și, în același timp, să devenim noi înșine tot mai incapabili să discernem adevărul, frumusețea și binele. Putem avea acces instantaneu la informație și să rămânem profund dezorientați existențial. Putem comunica permanent și, totuși, să fim dramatic de singuri.

În acest punct, cititorul va simți probabil tensiunea centrală a cărții: tehnologia nu este neutră sub aspect spiritual. Ea modelează imaginația, ritmul vieții, relațiile, memoria și chiar capacitatea omului de a se raporta la transcendență. Lennox nu afirmă că tehnologia este rea în sine; dimpotrivă, el recunoaște dimensiunea extraordinară a creativității umane. Dar avertizează că orice tehnologie devine periculoasă atunci când este separată de o antropologie biblică și de o viziune morală solidă.

O altă caracteristică importantă a volumului este tonul său profund apologetic. Lennox scrie pentru o lume care consideră credința creștină drept o relicvă intelectuală. De aceea, el încearcă permanent să arate că speranța creștină

nu este o evadare irațională din realitate, ci o interpretare coerentă și profund umană a acesteia. În contrast cu utopiile tehnologice contemporane, Apocalipsa oferă o viziune asupra viitorului în care răul este judecat, istoria are sens, iar omul nu este redus la date, algoritmi sau eficiență economică.

Pentru cititorii familiarizați deja cu literatura eshatologică evanghelică, trebuie spus că Lennox nu se încadrează perfect în clișeele obișnuite. El este futurist în multe privințe, însă evită dogmatismul excesiv. Nu transformă fiecare simbol într-un obiect tehnologic contemporan și nici nu pretinde că deține cheia tuturor detaliilor profetice. Uneori, această prudență îi va frustra pe cei care caută certitudini rapide și interpretări spectaculoase. Dar tocmai aici se vede maturitatea autorului. El preferă să lase anumite tensiuni deschise decât să construiască sisteme artificiale de siguranță exegetică.

Ca români, venim dintr-un spațiu religios care a oscilat adesea între două extreme: pe de-o parte, suspiciunea față de cultură, tehnologie și reflecție intelectuală; pe de altă parte, fascinația necritică față de progresul occidental. Cartea lui Lennox încearcă să construiască un drum mai dificil, dar mai sănătos: discernământul creștin. Ea îi provoacă pe credincioși să gândească profund, să nu abdice intelectual și să nu lase viitorul exclusiv în mâinile ideologilor tehnologiei.

În fond, miza cărții nu este inteligența artificială. Miza este omul. Ce înseamnă să rămâi om într-o lume care visează să depășească umanitatea? Ce înseamnă să vorbești despre suflet într-o cultură care reduce persoana la informație procesabilă? Ce înseamnă să te închini lui Dumnezeu într-o civilizație care construiește propriile sale forme digitale de omniprezență și omnisciență?

Aceste întrebări străbat întreaga carte ca niște fire invizibile. Uneori ele apar explicit; alteori doar pâlâie în fundal, asemenea luminilor unui oraș nocturn văzut prin ceață. Dar tocmai această tensiune face lectura memorabilă.

Cititorul trebuie să știe încă de la început că această carte nu oferă confort ieftin. Ea provoacă. Neliniștește. Demontează iluzii. Dar, în același timp, deschide o fereastră spre speranță. Nu spre optimism tehnologic și nici spre escapism religios, ci spre o speranță ancorată în ideea că istoria nu aparține, în ultimă instanță, nici imperiilor, nici algoritmilor, nici mașinilor inteligente, ci lui Cristos.

Și poate că tocmai aceasta este cea mai importantă contribuție a lui John Lennox: într-o lume care vorbește obsesiv despre viitorul inteligenței artificiale, el ne obligă să ne întrebăm din nou care este viitorul sufletului uman.

—GHIȚĂ MOCAN

011101110 11 01
1001010 1000 110
00110 110100
1 01001001 00101
11100110 00 01 100101
01100110 01 011 0
100 0011 10 010
0 011 11 00 001
00 01 1111 110
000 11 011
001 0 10000 1
0 0000 1
010
0

1 01000 011
01000 001
0 100100000010
1001 01001011
10 1011101 1011
0 00 100011
11011 11 101 00
01 1 0 11 1111011
01101 00 10100011
0 11011 11 0101001
010 111 0101110001
1 11100 1011111010
0 000101110001
001 1 00011101 1
01 10010 0
01 0 0111
1 1 1000
0 0 1 1
1 0
0

*Dedicată membrilor trecuți și actuali
ai Myrtlefield Trust,
în memoria președintelui și profesorului
David W. Gooding MRLA*

PREFAȚĂ

ȘOCUL VIITORULUI

În 1970, futuristul american Alvin Toffler a scris *Șocul viitorului*¹, o lucrare revoluționară, care s-a vândut în 6 milioane de exemplare în primii cinci ani de la publicare. Șocul este o stare psihologică asociată de obicei cu o schimbare bruscă, neașteptată și foarte neplăcută a situației. Potrivit lui Toffler, „șocul viitorului” este starea mentală produsă de prea multe schimbări într-un interval de timp prea scurt. Dacă această idee a câștigat popularitate în 1970, cu atât mai mult se aplică acum, la cincizeci de ani distanță, în anii 2020, când ritmul schimbării a devenit mai accelerat decât orice am experimentat vreodată până acum.

Pandemia de Covid-19 a produs atâtea schimbări într-un timp atât de scurt încât, în multe țări, a copleșit sistemul de sănătate și apoi economia. Schimbările climatice, cauzate de creșterea neconținută a temperaturilor, ne pun în pericol viitorul prin fenomene meteorologice violente, inundații și incendii de vegetație. Deșerturile se extind, pădurile se micșorează, iar populațiile sunt forțate să se mute pentru a găsi spații de locuit stabile. Și sunt războaie în desfășurare în multe locuri. În special, invazia rusă a Ucrainei de la începutul anului 2022 i-a luat prin surprindere pe liderii occidentali și a dus la un aflus brusc de milioane de ucraineni în țările vecine, ceea ce a amenințat să le copleșească resursele locale – ca să nu mai vorbim de șocul de a avea un război major în Europa, cu toate efectele sale nedorite, precum inflația galopantă, într-un moment în care toți credeam că astfel de orori și nebunii aparțin trecutului.

Efectele cumulative și în lanț ale unor asemenea șocuri au provocat o anxietate profundă, chiar teamă în legătură cu viitorul, în contextul în care costurile pentru combustibil, energie și alimente au crescut la niveluri nemaîntâlnite, ducând la

inflație accelerată și la o criză energetică. Tot mai mulți oameni se trezesc, pe neașteptate, fără loc de muncă, fiind nevoiți să trăiască la limita sau chiar sub pragul sărăciei. Sector după sector intră în grevă – lucrătorii din transporturi, dar și asistentele, ambulanțierii, medicii și chiar specialiștii – accentuând sentimentul general de deznădejde. Politicienii par depășiți de situație și, incapabili să facă față, se mulțumesc să umple spațiul mediatic cu promisiuni imposibil de realizat. În plus, toți ne confruntăm cu ceea ce pare a fi o schimbare climatică ireversibilă, întrucât inundațiile devastatoare, secetele și valurile extreme de căldură devin noua normalitate – acolo unde, altădată, erau evenimente „care se întâmplau o dată la o sută de ani”. Suntem îndemnați constant să reflectăm la tipul de lume pe care dorim să o lăsăm generațiilor viitoare – și să acționăm înainte să fie prea târziu.

La toate acestea se adaugă îngrijorările legate de direcția în care ne poartă tehnologia avansată, în general, și inteligența artificială în special. Trăim acum în era mașinilor inteligente – adică a mașinilor care pot face lucruri care, în mod normal, necesită inteligență umană, precum dezvoltarea de vaccinuri sau interpretarea radiografiilor. Astfel de mașini înlocuiesc tot mai mult oamenii și amenință numeroase locuri de muncă.

La un nivel mai avansat, nu doar scriitorii de literatură științifico-fantastică, ci și oamenii de știință de renume sunt îngrijorați de modul în care tehnologia continuă să depășească ritmul de dezvoltare a principiilor etice necesare pentru a o ține sub control. Unii, precum regretatul astrofizician de la Cambridge Stephen Hawking, au speculat chiar despre o eventuală preluare a controlului asupra rasei umane de către roboți ale căror scopuri s-ar putea să nu fie aliniate cu ale noastre. Alții sunt preocupați de tendința de a modifica genetic sau cibernetic oamenii pentru a crea o lume viitoare populată de transumani sau postumani. De exemplu, Lordul Martin Rees, care deține titlul onorific de Astronom Regal al Regatului Unit, a scris:

Gândirea abstractă a creierelor biologice a stat la baza apariției întregii culturi și științe. Dar această activitate – care se întinde pe cel mult câteva zeci de milenii – va fi doar un scurt precursor al unor intelecte mai puternice din era postumană anorganică. Astfel, în viitorul îndepărtat, nu mințile oamenilor, ci cele ale mașinilor vor înțelege cel mai deplin cosmosul.²

Au fost înființate institute dedicate studiului și influențării viitorului omenirii în unele dintre cele mai prestigioase universități, cum ar fi Centre for the Study of Existential Risk din Cambridge și Future of Humanity Institute din Oxford.³ Am scris despre aceste subiecte în cartea mea *2084 și Revoluția AI: Cum ne influențează inteligența artificială viitorul* (ediție actualizată și extinsă)⁴, unde discut, în special, relevanța cărții Apocalipsa pentru acest domeniu. Aceasta, la rândul ei, a fost una dintre motivațiile mele pentru a scrie această carte despre Apocalipsa.

PREFAȚĂ

Deoarece viața, chiar și în cele mai calme momente, este plină de incertitudini, în mod inevitabil, oamenii au fost dintotdeauna preocupați de viitor. Acum însă ne aflăm în mijlocul unui vârtej de schimbări fără precedent, care i-a lăsat pe mulți oameni fără direcție, dezorientați și vulnerabili. Avem informație din belșug, dar suprasaturația informațională face parte din problemă: nu o putem procesa în avantajul nostru. Mulți oameni suferă acum de ceea ce se numește „anxietate anticipativă” sau „cronofobie”⁵, o stare extrem de debilitantă. Deznădejdea este în creștere, în timp ce speranța pierde teren.

În mediul academic occidental, cercetarea este dominată de o filosofie materialistă, care a așezat știința pe un piedestal într-atât de înalt, încât ramura sa derivată – tehnologia, în special tehnologia informatică – a ajuns să înlocuiască, în mintea multora, religia ca principală sursă de speranță credibilă pentru salvarea umanității în viitor. Dar este aceasta o speranță sau o amenințare?

Într-o dezbateră din 2009, biologul E.O. Wilson a spus: „Adevărata problemă a umanității este următoarea: avem emoții paleolitice, instituții medievale și tehnologie divină. Și este teribil de periculos.” El a continuat: „Până nu vom răspunde rațional la marile întrebări filosofice pe care filosofii le-au abandonat cu câteva generații în urmă – De unde venim? Cine suntem? Încotro mergem? – ne aflăm pe un teren foarte nesigur.”⁶ Cred că Wilson are dreptate în privința întrebărilor, deși trebuie spus că mai există și astăzi filosofi importanți care se ocupă de ele, chiar dacă nu destui.

Și, într-adevăr, terenul este nesigur! În 1945, Albert Einstein, J. Robert Oppenheimer și cercetătorii de la Universitatea din Chicago, care dezvoltaseră primele arme atomice în cadrul Proiectului Manhattan, au lansat revista *Bulletin of the Atomic Scientists*. Doi ani mai târziu, au creat Ceasul Apocalipsei (Doomsday Clock), folosind imagistica apocalipsei (miezul nopții) și limbajul contemporan al exploziilor nucleare (numărătoarea inversă până la zero) pentru a ilustra amenințările la adresa umanității și a planetei. Acest ceas este ajustat în fiecare an și este recunoscut la nivel global drept indicatorul vulnerabilității lumii la catastrofe provocate de om.⁷ În 1947, Ceasul Apocalipsei era setat la șapte minute înainte de miezul nopții. În 2024, a fost mutat înainte la 90 de secunde înainte de miezul nopții!

S-a spus pe bună dreptate că răul și suferința arată foarte diferit dacă le trăiești direct față de cazul în care doar le observi de la distanță. Și aceasta este problema scenariilor apocaliptice: ele par înfricoșător de reale când vezi un ceas digital care face numărătoarea inversă într-un colț de ecran al unei camere de control, în timp ce o dronă ghidată de inteligență artificială este pe cale să anihileze o țintă – fie teroristă, fie, din nefericire, civilă. Dar aceste scenarii pot părea foarte îndepărtate dacă regiunea ta a fost ferită de război și de perturbări majore timp de aproape un secol.

Această distanță este amplificată de o gamă largă de mecanisme psihologice de apărare, care ne fac să credem că ceea ce vedem și auzim în mass-media

despre alte părți ale lumii „nu se va întâmpla niciodată aici”. Găsim tot felul de motive pentru a-i discredita pe analiștii care susțin contrariul – acuzându-i de alarmism, de teorii ale conspirației și așa mai departe – deși este perfect evident că ne aflăm pe punctul de a fi cuprinși de un număr tot mai mare de catastrofe majore provocate de om.

Desigur, scenariile futuriste – uneori imaginative, alteori puternic vizionare – există de multă vreme și și-au câștigat credibilitatea prin faptul că multe dintre elementele lor, odinioară considerate improbabile, s-au împlinit.

Două dintre cele mai celebre astfel de scenarii sunt romanul din 1931, *Minunata lume nouă* de Aldous Huxley și romanul *1984* de George Orwell, publicat în 1949. Ambele sunt distopii, adică – potrivit *Oxford English Dictionary* – „descriu un loc sau o stare imaginară care este cât se poate de rea”. Iar Orwell a făcut-o în chip memorabil, fixând chiar o dată concretă: 1984.

Lumile întunecate descrise de aceste două distopii sunt însă foarte diferite, așa cum a explicat concis sociologul Neil Postman în lucrarea sa de referință *Amusing Ourselves to Death* [Distracția care ne omoară. Discursul public în epoca televizorului]. Postman scria:

Orwell avertizează că vom fi copleșiți de o opresiune impusă din exterior. Dar, în viziunea lui Huxley, nu este nevoie de niciun Big Brother pentru a-i lipsi pe oameni de autonomie, maturitate și istorie. În concepția sa, oamenii vor ajunge să-și iubească propria asuprire, adorând tehnologiile care le distrug capacitatea de a gândi.

Orwell se temea de cei care ar interzice cărțile. Huxley se temea că nu va mai fi nevoie să fie interzise, pentru că nimeni nu va mai dori să citească. Orwell se temea de cei care ne-ar priva de informație. Huxley se temea de cei care ne-ar inunda cu atâta informație încât am ajunge pasivi și egoiști. Orwell se temea că adevărul va fi ascuns de noi. Huxley se temea că adevărul va fi înecat într-o mare de irelevanță. Orwell se temea că vom deveni o cultură captivă. Huxley se temea că vom deveni o cultură trivială. Pe scurt, Orwell se temea că ceea ce urâm ne va distruge. Huxley se temea că ceea ce iubim ne va distruge.⁸

Astăzi, se pare că ambele lucruri se întâmplă simultan: iubim tot mai mult tehnologia – în special telefoanele și ceasurile inteligente, tabletele și laptopurile noastre – și totuși ne temem de ceea ce acestea facilitează: supravegherea totală, cu potențialul ei de control totalitar. Lumea lui Orwell este cu adevărat aici: cu dezinformarea, știrile false, manipularea mediatică și deepfake-urile generate de inteligența artificială, care fac ca adevărul să fie atât ascuns, cât și denaturat, până în punctul în care nimeni nu mai știe ce să creadă – nici despre prezent, nici despre viitor.